

College voor Toetsen en Examens

DRAMA VMBO

SYLLABUS CENTRAAL
EXAMEN 2023

Versie 2, 21 juni 2021

INHOUD

Voorwoord	4
1 Verdeling examinering CE/SE	5
2 Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	6

Verantwoording:

© 2021 College voor Toetsen en Examens vwo, havo, vmbo, Utrecht.

Alle rechten voorbehouden. Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

De minister heeft de examenprogramma's op hoofdlijnen vastgesteld. In het examenprogramma zijn de exameneenheden aangewezen waarover het centraal examen (CE) zich uitstrekt: het CE-deel van het examenprogramma. Het examenprogramma geldt tot nader order.

Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) geeft in een syllabus, die in beginsel jaarlijks verschijnt, een toelichting op het CE-deel van het examenprogramma. Behalve een beschrijving van de exameneisen voor een centraal examen kan een syllabus verdere informatie over het centraal examen bevatten, bijvoorbeeld over een of meer van de volgende onderwerpen: specificaties van examenstof, begrippenlijsten, bekend veronderstelde onderdelen van domeinen of exameneenheden die verplicht zijn op het schoolexamen, bekend veronderstelde voorkennis uit de onderbouw, bijzondere vormen van examinering (zoals computerexamens), voorbeeldopgaven, toelichting op de vraagstelling, toegestane hulpmiddelen.

Ten aanzien van de syllabus is nog het volgende op te merken. De functie ervan is een leraar in staat te stellen zich een goed beeld te vormen van wat in het centraal examen wel en niet gevraagd kan worden. Naar zijn aard is een syllabus dus niet een volledig gesloten en afgebakende beschrijving van alles wat op een examen zou kunnen voorkomen. Het is mogelijk, al zal dat maar in beperkte mate voorkomen, dat op een CE ook iets aan de orde komt dat niet met zo veel woorden in deze syllabus staat, maar dat naar het algemeen gevoelen in het verlengde daarvan ligt.

Een syllabus is zodoende een hulpmiddel voor degenen die anderen of zichzelf op een centraal examen voorbereiden. Een syllabus kan ook behulpzaam zijn voor de producenten van leermiddelen en voor nascholingsinstanties. De syllabus is niet van belang voor het schoolexamen. Daarvoor zijn door de SLO handreikingen geproduceerd die niet in deze uitgave zijn opgenomen.

Deze syllabus geldt voor het examenjaar 2023. Syllabi van eerdere jaren zijn niet meer geldig en kunnen van deze versie afwijken. Voor het examenjaar 2024 wordt een nieuwe syllabus vastgesteld. Het CvTE publiceert uitsluitend digitale versies van de syllabi. Dit gebeurt via Examenblad.nl (www.examenblad.nl), de officiële website voor de examens in het voortgezet onderwijs. De veranderingen zijn geel gemarkeerd. Er zijn diverse vakken waarbij de syllabus 2023 geen inhoudelijke veranderingen heeft ondergaan.

Een syllabus kan zo nodig ook tussentijds worden aangepast, bijvoorbeeld als een in de syllabus beschreven situatie feitelijk veranderd is. De aan een centraal examen voorafgaande Septembermededeling is dan het moment waarop dergelijke veranderingen bekendgemaakt worden. Kijkt u voor alle zekerheid jaarlijks in september op Examenblad.nl.

Het CvTE stelt het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen vast en de wijze waarop het centraal examen wordt afgenomen. Deze vaststelling wordt gepubliceerd in het rooster voor de centrale examens en in de Septembermededeling.

Voor opmerkingen over syllabi houdt het CvTE zich steeds aanbevolen. U kunt die zenden aan info@cvte.nl of aan CvTE, Postbus 315, 3500 AH Utrecht.

De voorzitter van het College voor Toetsen en Examens,
Drs. P.J.J. Hendrikse

1 VERDELING EXAMINERING CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof drama GT over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		GT	CE	moet op SE	mag op SE
DR/K/1	Oriëntatie op leren en werken	X		GT	
DR/K/2	Basisvaardigheden	X		GT	
DR/K/3	Leervaardigheden in het vak drama	X	GT	GT	
DR/K/4	Spelen	X		GT	
DR/K/5	Vormgeven	X		GT	
DR/K/6	Presenteren	X		GT	
DR/K/7	Beschouwen	X	GT		GT
DR/K/8	Drama en maatschappij	X	GT		GT
DR/K/9	Drama en andere kunsten	X	GT		GT
DR/V/1	Eindopdracht	X		GT	
DR/V/2	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	X		GT	
DR/V/3	Vaardigheden in samenhang	X	GT		GT

2 SPECIFICATIE VAN DE GLOBALE EINDTERMEN VOOR HET CE

DR/K/3	<p>Leervaardigheden in het vak drama</p> <p>De kandidaat beheerst een aantal vaardigheden die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen, zoals:</p> <p>- vakbegrippen herkennen, benoemen en toepassen</p>
---------------	--

Toelichting

In het centraal schriftelijk examen drama kunnen de volgende vakbegrippen voorkomen.

Zie voor de beschrijving van de betekenis van de begrippen bijvoorbeeld:

Konings, Ton (2001), *Begrippenlijst Drama, Alfabetisch overzicht van begrippen voor het vak drama*. Enschede: SLO.

Begrippenlijst

Deze begrippenlijst kent een iets andere ordening ten opzichte van de syllabus voor 2017. In enkele gevallen zijn begrippen duidelijker gerubriceerd, enkele begrippen zijn geschrapt en enkele begrippen nieuw toegevoegd. Zie inleiding pagina 7 voor gedetailleerde informatie. Voor de leesbaarheid zijn alleen de nieuw toegevoegde begrippen geel gemarkeerd.

Absurd / absurdistisch toneel / absurdisme
Accepteren
Act
Acteren / acteur / actrice
Afgang
Amusement
Applaus
Articuleren / articulatie
Artiest
Attribuut / rekwisiet
Associëren / associatie
Auditie
auteur
Belichter
Belichting / lichtgebruik: <ul style="list-style-type: none"> • totaalje • speciaaltje
Bevriezen / freeze
Beweging / bewegingspatroon
Bewerken
Bijrol
Black out
Blokkeren
Cast / casting
Claus
Clown / clownerie
Conflict
Coulisse
Cue
Cliffhanger (soap)

Denktekst
Dialogoog
Doorloop
Dramatische handeling / handeling
Dramatische ontwikkeling / ontwikkeling
Dramatische tijd
Dramatiseren
Dubbelrol
Ensceneren / enscenering / mise-en-scène
Expressie
Figurant / figureren
Flashback
Focus / Focussen
Freeze / bevroeren
Fysiek spel
Gebaar
Generale repetitie
Grimeren / grimeur
Handpop
Hoorspel
Identificatie / identificeren
incasseren
Improvisatiespel / improviseren
Impuls
Inspiratie
Intensiteit
Interview / rolinterview
Jabbertalk / jabberen
Karakter
Kleurenfilter
Kostumering / kostuumontwerper
Kunstdiscipline / kunstvorm
Kijkrichting
Lichaamstaal
Lichtontwerp
Lichtplan
Lichttechnicus
Locatie
Marionet
Masker
Maskerspel
Mise-en-scène
Monoloog
Monteren / montage (verwijst naar theatermontage en filmmontage)
Nabespreking
Non-verbale communicatie: <ul style="list-style-type: none">• mimiek

<ul style="list-style-type: none">• gebaren• houding
Open doekje
Openluchttheater
Opkomst
Overacting
Personage
Positie
Première
Presentatie / presenteren
Productie
Reactie / reageren
Realisme
Recenseren / recensent / recensie
Regie
Regieaanwijzing
Regisseur
Repeteren / repetitie
Rolbiografie
Rolinterview
Rollenspel
Rolopbouw
Samenspel
Schakelen
Scenario / script
Scène
Schimmenspel
Script
Show
Situatie
Sketch
Slapstick
Slowmotion
Soap
Solo / solotoneel
Souffleur / souffleren
Spanning
Spanningsboog
Spanningsopbouw: <ul style="list-style-type: none">• expositie• motorisch moment• ontwikkeling• climax• afloop
Speelduur
Speelstijl
Speeltijd
Speelvlak
Spel / spelen / speler
Spelgegevens (de 5 W's: wie wat waar wanneer waarom) <ul style="list-style-type: none">• rol• actie• ruimte/plaats

<ul style="list-style-type: none">• verhaal• tijd• motief
Spelimpuls
Spelopbouw
Spelwerkelijkheid
Spiegelen
Status
Stem / stemtechniek: <ul style="list-style-type: none">• volume• klemtoon• pauzering• toonhoogte (intonatie)• tempo
Stil spel
Stokpop
Subtekst
Tableau vivant
Tegenspel / tegenspelen / tegenspeler
Tempo
Tekstinterpretatie
Theatergezelschap
Theatervormen: <ul style="list-style-type: none">• mime/pantomime• musical• tragedie• komedie/blijspel• poppenspel• performance
Theatervormgeven / theatervormgever / theatervormgeving
Theatrale middelen: <ul style="list-style-type: none">• spelgegevens• encenering• materiële vormgevingsmiddelen
Thema
Timing
Toneelbeeld
Toneelbelichting
Toneelbewerking
Toneelschrijver
Toneelstuk
Toneeltekst
Transformeren / transformatie
Treurspel
Try-out
Typetje
Uitbeelden / uitbeelding
Uitingsmogelijkheden (non-verbaal en verbaal)
Verbale uitingsmogelijkheden: <ul style="list-style-type: none">• taalgebruik• stemgebruik
Vertellen / verteller / vertelling
Vertelpantomime
Vertonen
Videoclip

Vierde wand
Voordracht
Voorstelling
Vormgeven / vormgever / vormgeving
Vormgeving
Vormgevingsmiddelen: <ul style="list-style-type: none">• decor• muziek• geluid• grime en hairstyling• kostuum• licht• rekwisieten/attributen
Warming-up

DR/K/3	Leervaardigheden in het vak drama De kandidaat beheerst een aantal vaardigheden die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen, zoals: - functioneel gebruik maken van spelgegevens
---------------	--

Toelichting

De kandidaat kan in een gegeven fragment of in een 'ontwerpogave' spelgegevens herkennen, benoemen en toepassen.

Spelgegevens zijn: rol, actie, ruimte/ plaats, verhaal, tijd, motief.

De kandidaat kan in een gegeven fragment of in een 'ontwerpogave' de vijf W's (wie, wat, waar, wanneer, waarom) benoemen en toepassen.

DR/K/3	Leervaardigheden in het vak drama De kandidaat beheerst een aantal vaardigheden die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen, zoals: - functioneel gebruik maken van materiële vormgevingsmiddelen
---------------	---

Toelichting

De *materiële vormgevingsmiddelen* zijn: decor, geluid, grime, licht, rekvisieten (attributen), kostuum.

In een 'ontwerpogave' krijgt de kandidaat de opdracht om naar aanleiding van een gegeven fragment een eigen 'ontwerp' op het beeldscherm vorm te geven. Het 'ontwerp' heeft betrekking op één of meer van de hierboven genoemde materiële vormgevingsmiddelen.

De kandidaat kan de vorm van het ontwerp motiveren in relatie tot het gegeven fragment.

DR/K/7	Beschouwen De kandidaat kan een beschouwing geven op het spel van anderen.
---------------	--

Toelichting

De kandidaat kan een objectieve analyse geven en daar een beargumenteerde mening aan koppelen.

Het gaat om het analyseren van:

- non-verbale uitingsmogelijkheden (mimiek, gebaren, houding)
- verbale uitingsmogelijkheden (taalgebruik, stemgebruik)
- het gebruik van spelgegevens (zie toelichting bij DR/K/3 *Functioneel gebruik maken van spelgegevens*)

DR/K/7	Beschouwen De kandidaat kan bij een presentatie van zichzelf of anderen met vakbegrippen benoemen hoe de inhoud met theatrale middelen is vormgegeven.
---------------	--

Toelichting

In het centraal schriftelijk examen gaat het alleen om een 'presentatie van anderen'.

Voor de in het centraal examen voorkomende *vakbegrippen* zie de begrippenlijst bij DR/K/3 (*vakbegrippen herkennen, benoemen en toepassen*)

Theatrale middelen zijn:

- Spelgegevens (zie toelichting bij DR/K/3 *Functioneel gebruik maken van spelgegevens*)

- Enscenering: het ruimtelijk vormgeven van een scène
- Materiële vormgevingsmiddelen (zie toelichting bij DR/K/3 functioneel gebruik maken van materiële vormgevingsmiddelen)

DR/K/7	Beschouwen De kandidaat kan met vakbegrippen benoemen hoe de verwijzingen naar de werkelijkheid in spel zijn vormgegeven.
---------------	---

Toelichting

Voor de in het centraal examen voorkomende *vakbegrippen* zie de begrippenlijst bij DR/K/3 (*vakbegrippen herkennen, benoemen en toepassen*)

Manieren van verwijzen naar de werkelijkheid zijn:

Nabootsing: een directe verwijzing naar de werkelijkheid, bijvoorbeeld: Zoon komt 's avonds na een feestje pas om 3 uur thuis. Vader zit in de woonkamer hem op te wachten en is boos, want de zoon is veel te laat.

Typering: één eigenschap uit de werkelijkheid wordt gekozen en vergroot vormgegeven, bijvoorbeeld: De agressiviteit van de vader die zijn zoon uitfoetert, wordt vergroot.

Omkering: gespeeld wordt met de verwachting van het publiek. Niet het voorspelbare gebeurt, maar juist het omgekeerde, bijvoorbeeld: Vader reageert: Waarom ben je nu al thuis? Je mag pas om zes uur thuiskomen. Mijn huis uit en feesten tot zes uur!

Oefensituatie: het oefenen van gedrag in een nagespeelde situatie, rollenspel in een beroepsopleiding of een therapiesessie, bijvoorbeeld: Vader oefent met een andere vader, die de zoon naspeelt, om goed met elkaar en met de situatie om te leren gaan.

Metafoor: een indirecte verwijzing naar de werkelijkheid, bijvoorbeeld: Vader staat symbool voor de overheid en maakt de regels, zoon staat symbool voor de burger die de regels moet volgen.

Vrije verbeelding: verwijzing naar de werkelijkheid die niet vastligt, bijvoorbeeld: De vader-zoon conflictsituatie wordt gespeeld als een sprookje.

DR/K/7	Beschouwen De kandidaat kan dramatische technieken benoemen, die gebruikt worden op andere plaatsen dan het theater.
---------------	--

Toelichting

Andere plaatsen dan het theater zijn bijvoorbeeld: televisie, internet, op locatie.

Tot de *dramatische technieken* om informatie vorm te geven behoren onder andere:

- *Fictionalisering*, bijvoorbeeld hoe ware gebeurtenissen worden nagespeeld
- *Enscenering*, bijvoorbeeld hoe een verhaal/ de werkelijkheid in scène wordt gezet
- *Verhaalopbouw*, bijvoorbeeld de volgorde waarin informatie is geordend
- *Rolverdeling*, bijvoorbeeld benoemen van de personages in dramaproducties

DR/K/8	Drama en maatschappij De kandidaat kan aangeven wat de functies van drama kunnen zijn en daar voorbeelden van noemen.
---------------	---

Toelichting

Functies van drama:

- informeren / leren, bijvoorbeeld: educatief kindertheater over dieren
- amuseren, bijvoorbeeld: het vertellen van een mop in de klas
- overtuigen, bijvoorbeeld: maatschappij kritisch cabaret
- overhalen om iets te doen, bijvoorbeeld: een reclamespot

DR/K/9	Drama en andere kunsten De kandidaat kan andere kunstvormen dan drama herkennen en de functies ervan benoemen.
---------------	--

Toelichting

Andere kunstvormen dan drama:

- beeldende kunst, zoals architectuur, audiovisuele kunst (videoclips), beeldhouwkunst, schilderkunst, toegepaste kunst (waaronder grafische vormgeving, industriële vormgeving, mode)
- dans
- literatuur
- muziek
- film

Functies: informeren / leren, amuseren, overtuigen en overhalen om iets te doen.

DR/V/3	Vaardigheden in samenhang De kandidaat kan de vaardigheden uit de eindtermen van het kerndeel in samenhang toepassen.
---------------	---

Toelichting

De domeinen:

Leervaardigheden in het vak drama, Beschouwen, Drama en maatschappij, en Drama en andere kunsten kunnen in samenhang in het centraal schriftelijk examen aan de orde komen.

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

[cvte.nl](https://www.cvte.nl)

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Centrale Eindtoets primair onderwijs: de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. [Centraleeindtoetspo.nl](https://www.centraleeindtoetspo.nl)

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. [Examenblad.nl](https://www.examenblad.nl)

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. [Staatsexamensvo.nl](https://www.staatsexamensvo.nl)

 Centrale examens middelbaar beroeps-onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. [Examenbladmbo.nl](https://www.examenbladmbo.nl)

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. [Staatsexamensnt2.nl](https://www.staatsexamensnt2.nl)